
ABLAK

Salvadori gerillaköltők

A hatvanas évek elején egy argentin költő, Juan Gelman verset írt József Attiláról és Jiri Wolkerről. Saját magával együtt egy barikádra álmodta őket. Az elmúlt negyedszázadban forradalmi gerillaköltészet született Latin-Amerikában. Nem kevés esztéta, költő napjaink legérdekesebb lírai törekvéseit Közép-Amerikában véli fölfedezni. Ernesto Cardenal, nicaraguai költő az új törekvések jelölésére az exteriorizmus elnevezést használja. Azt írja: „Az exteriorizmus a külső világ képeivel létrehozott költészet, objektív líra: megtörtént eseményeket beszél el, a valódi élet elemeiből, konkrét tényekből építkezik.”

Az alábbi válogatás Salvador elkötelezett poétáit mutatja be. Akad közöttük világhírű költő, író, mint például az 1975-ben mártírhalált halt Roque Dalton, hazájában jól ismert lírikus, mint például Alfonso Quijada Urias, és nem egy pályakezdő fiatal is. Költészetük a résztvevők egyéni hangja ellenére valamilyen módon mégis olyan, mintha egyetlen, nagy, népi kórus szólalna meg. Ezek a költők a latin-amerikai valóság verseit írják, egyaránt elutasítva a hermetizmus finomkodó semmitmondását és a való világtól idegen látomások nagyotmondó külsőségeit. Népiértékről, diktátorokról, balálbrigádokról és a harcot vállaló forradalmárokról szól költészetük. Jogos büszkeséggel írja Roque Dalton: „Mi, gerillaköltők / peripatetikusabban vagyunk Arisztotelész peripatetikusainál, / mert a néptől tanulunk filozófiát és költészetet”.

A salvadori költők a népi háború lírikusai. Verseik „rongyos legények, de vitézek, / Mind bátran harcol, bátran vág”. Ezért találunk rá a bibátlan, vad, újító metaforára, vagy József Attila szavával szólva, a törvény tiszta beszédére.

SIMOR ANDRÁS

Az új iskolák

A régi Görögországban
Arisztotelész filozófiát tanítványainak
egy nagy udvaron járkálva tanított.

Iskoláját ezért nevezték el „peripatetikus iskolá”-nak.

Mi, gerillaköltők,
peripatetikusabbak vagyunk Arisztotelész peripatetikusainál,
mert a néptől tanulunk filozófiát és költészetet,
mialatt bejárjuk
országunk hegyeit és városait.

A jövődőben

Amikor társadalmunk
alapvetően igazságos
lesz tehát
szocialista
a sörözői beszélgetések alkalmával
az intim vallomások órájában
nem egy akad ki lesütött szemmel szól majd:
„én magántulajdonnal rendelkeztem a termelési eszközök köréből”
ahogyan ma azt mondjuk:
„nekem szifiliszem volt”
„nekem voltak tévelygéseim szexuális téren”.

Lehetséges

A burzsoák számára

a haza a törvények a tisztesség az Isten
értelmetlen dolgok

a magántulajdon és a „szabad vállalkozás” nélkül

A proletárok számára

a magántulajdon

és a „szabad vállalkozás” halála

adna értelmet a hazának a törvényeknek a tisztességnek

talán még Istennek is.

MANUEL SORTO

A hibátlan metafora

A salvadori vers

hibátlan

vad

újító metaforája

a fiú mozdulatában feszül

aki a háborúra készülődik

Versünk

legjobb belső ritmusa

a támadás hatékonyságában

a visszavonulás rendezettségében

méretik meg

Tanúságtétel

Összegyűltünk a diákszövetségben,
tízen voltunk, fiatalok, és
saját tapasztalatairól számolt be mindegyikünk. . .
közülünk senki sem gondolt a halálra,
a halálra, amelynek ezer arca van.
De eljött a végzetes óra
a „Halálbrigád” több tucatnyi rendőrével,
akik megrohmozták a helyiséget.

Lövések dördültek, egy perc alatt
két társunk meggyilkolva ott maradt.

Fegyvertelenek voltunk,
csak jegyzetfüzeteinket vittük magunkkal.
Meggötözött kézzel, hasonfekve, és
végül egy Ford platóján.

– Szóval ti vagytok, akiknek jelszava
Haza vagy Halál!
Kezdjétek imádkozni hát, eljött halálotok!

Nyolcan voltunk:
Los Naranjos felé az úton leszállítottak közülünk hatot, és
bokájukra hurkot vetettek, azután jó erősen
hozzákötözték őket egy fatörzshöz;
kezüket a kamion hátulsó falához kötözték,
és dübörögve beindították a motort,
hallottuk az üvöltést.
Hat véres kéz csüngött alá a kamion
hátulsó faláról,
a hekusok pedig kéjesen röhögtek.
Azután társaink megkapták tőlük a kegyelemlövést.
Csak Raúl maradt életben, meg én...

Egy-két kilométer után
megkötözött kézzel leszállítottak minket.

Raúl azt suttogetta:

„Ez itt a halál,
tegyünk fel mindent egy lapra,
meneküljünk. . .”

Ezek voltak utolsó szavai, majd
hirtelen hasmánt a szakadékba vetettük magunkat,
de Raúl elcsúszott, és szitává lőtték:
ágról ágra zuhant alá a mélységbe,
sikerült elrejtőznöm a bokrok között. . .

MERCEDES DURAND

Letelepedett székére

Letelepedett székére
miután harmincezer
paraszt halálát nézte végig
Ez estén fűlevest vacsorázott
főtt tökvirágot
és citromlevet
Teozófus volt
vegetáriánus
orientalista
és sokféle varázslat ismerője
Kitette a vizet
langyosodni a napra
színes üvegekben
és nem tűrte
hogy megöljenek
egy hangyát
szünyogot
vagy pókot

Sosem nézett senkire szemtől szembe
csodálta Hitlert
s Mussolinit

A délre vezető országutakon

A délre vezető országutakon
összezsúfolódtak a hullák
a kávéültetvényekről különös hajnal árad
éjszaka a halottakat
pórusain át beszívja a föld
alkalmasint ők érnek vörös kávécserjékké

(pökhendi és gyászos zanate
csipkedi csőrével az érett gvajabákat)
jóllakik lassan a föld
fiai fügéknél édesebb tetemével

REYES GILBERTO AREVALO

A halál egyik módja

Bármikor végső formát kaphat minden
arra sem lesz időd hogy asszonyodnak
átnyújtsd szegényes emlékeidet
bizonyára sandán figyelsz majd a szavakra
és a gyermekek félnek a közeledbe jönni
Sugárzik még testedből
a szerelem amellyel hazaértél
hogyan kezded a gyermekek vállára tenni
Az emberek neved akarják tudni
meg azt hogy mikor és hol találtak rád
néhány öregasszony miatyánkot mond
s ha szerencséd van három áve máriát is
csönded kivilágítandó
négy gyertyát állítanak melléd öt fillérért kettő kapható
és miként szokás az arcodra kendőt borítanak
Így válsz a bánattól ünnepivé
szélfuvástól sem mozdulóvá
mialatt megjön a kijelölt bíró
hogy halálod okáról hazudjon valamit

Volt egy alázatos papocska...

Volt egy alázatos papocska minálunk,
egy papocska, aki a parasztok között üldögélt,
a munkások és diákok között, de a gazdagok között sohasem.
Egy emberke, aki reverendáját Chichicastenango vidám szötteseivel ékesítette,
(mert az öröm minden dolgok közül a legforradalmibb).
És a szegények és üldözöttek szavaival szólt,
és temploma paraszti gitárokkal és énekekkel népesült be.
Ajtaján nem léptek át a nagyurak,
az ország javainak gazdái:
„mert hamisság gyűlik az ő kincsükkel ládáikban”.
És beszéde világos tanítás vala, de nem fogadták meg a bankárok és gengszter-
ügyvédjeik,
sem az imperialisták, akiknek levelet írt vala ckképpen:
„NINCS IMPÉRIUM, MELYNEK JOGÁBAN ÁLL
BELESZÓLNI A MI NÉPÜNK ÜGYEIBE.”

És az emberkét, aki érsek vala, de mindenekelőtt EMBER,
gyalázni kezdték,
mert templomában összegyűltek a kenyérre és
az igazságra éhezők,
és a sajtó megtagadta pásztorlevelei kinyomtatását,
a könyvkiadók és fizetett ügynökségeik viszont hozzáfogtak
az ő gyalázásához,
és a köztársaság urai cégvezetőikkel és püspökjeikkel
és papjaikkal, mint patkányokkal és keselyűkkel körülvették celláját,
ahol pásztorleveleit írta hajnalig.
És mivel hangja, amely a „hang nélküliek hangja” vala, el nem hallgatott
semmi fenyegetés dacára...
a bankárok és cégvezetőik és cégvezetőik püspökjeikkel
és gyászos papjaikkal, mint keselyűkkel bérgyilkost fogadtak fel,
és a Miamiiban szerződötett, biztos és tapasztalt kezű gengszter
egyetlen, szívébe irányzott lövéssel megölte őt.

A vízipólóbajnok meggyilkolása

Megölték a vízipólóbajnokot.

Az ezerruhás férfit,

akinek lakosztályai és sétahajói voltak,

es gazdag és szép szeretői szinte mindenütt a világon.

Megölték, golyókat eresztve belé,

és megkötözött kézzel hajították

a földre egy tanyán.

Megölték, mert ott hagyta ruháit,

lovait, a vízipólót,

sétahajóit és lakosztályait,

legfőképpen pedig, mivelhogy nekivágott az útnak,

mint szegény a szegények között.

Simor András fordításai

